

Sygn. akt VI ACa 33/13

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Agata Zając (spr.)

Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SO (del.) – Joanna Korzeń

Protokolant: – sekr. sądowy Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 14 sierpnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Stowarzyszenia (...) w W.

przeciwko (...) Spółce z o.o. we W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 29 października 2012 r.

sygn. akt XVII AmC 5594/11

postanawia:

- 1. uchylić zaskarżony wyrok w całości i pozew odrzucić;*
- 2. koszty sądowe za obie instancje przejść na rachunek Skarbu Państwa.*

Sygn. akt VI ACa 33/13

UZASADNIENIE

Powód – (...) Stowarzyszenie (...) w W. w dniu 18 października 2011 r. złożył pozew o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy stosowanego przez pozwanego - (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością we W. w § 3 ust. 8 „Regulaminu Usług dla Sieci Lokalnych” o treści „ W przypadku niewykonania przez Abonenta zobowiązania, o którym mowa w ust. 7 uznaje się, iż wszelka korespondencja kierowana do Abonenta pod jego dotychczasowym oznaczeniem i adresem jest prawidłowo doręczona i wywołuje skutki prawne”. Zdaniem powoda postanowienie to nieuzgodnione indywidualnie z konsumentem nie wiąże go, gdyż kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Pozwany otrzymał odpis pozwu w dniu 31 października 2011 r., a dniu 3 listopada 2011 r. złożył odpowiedź na pozew, wnosząc o umorzenie postępowania w całości. Zdaniem pozwanego powództwo jest bezzasadne, gdyż od grudnia 2010 r. nie posługuje się on w działalności gospodarczej, nie publikuje i nie odwołuje się w relacjach z klientami

do „Regulaminu Usług dla Sieci (...)”. Pozwany podniósł, że powód nie wyjaśnił w jaki sposób wszedł w posiadanie przedmiotowego regulaminu i nie wykazał, czy nadal funkcjonuje on w obrocie gospodarczym.

Na rozprawie w dniu 29 października 2012 r., poprzedzającej ogłoszenie orzeczenia w imieniu prawidłowo zawiadomionych stron nikt się nie stawił.

Wyrokiem z dnia 29 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo oraz postanowił o kosztach sądowych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Kwestionowane postanowienie umowne znajduje się w załączonym do pozwu „Regulaminie Usług dla Sieci Lokalnych”.

Pozwany – (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością we W. od grudnia 2010 r. nie stosował w obrocie z konsumentami wzorca umownego pod nazwą „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych”, a co za tym idzie zawartego w § 3 ust. 8 kwestionowanego postanowienia umownego.

Po dokonaniu analizy materiału dowodowego, zgromadzonego w aktach sprawy niniejszej, w większości dostarczonego przez stronę pozwaną, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż powództwo zasługiwało na oddalenie w całości.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany – (...) sp. z o.o. we W. nie stosował w obrocie z konsumentami wzorca umownego pod nazwą „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych”, a co za tym idzie zawartego w § 3 ust. 8 kwestionowanego postanowienia umownego od grudnia 2010 r. Powód otrzymał w dniu 28 listopada 2011 r. odpis odpowiedzi na pozew pozwanego i w przepisany terminie nie odniósł się do twierdzeń pozwanego, wobec czego Sąd Okręgowy uznał je za przyznane.

Sąd Okręgowy uznał, że powód nie wykazał, wbrew ciężącemu na nim zgodnie z art. 6 k.c. obowiązkowi, że pozwany prowadzi działalność, dla której przedmiotowy regulamin jest przeznaczony, a w konsekwencji że stosuje regulamin i zakwestionowane przez powoda postanowienie. Sąd Okręgowy uznał, iż powód – (...) Stowarzyszenie (...) nadużył przysługującego mu prawa, gdyż zgodnie z art. 5 k.c. „nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta w ochronie”. W ocenie Sądu Okręgowego powód jako podmiot, do którego celów statutowych należy ochrona interesów konsumentów wytyczając powództwo w niniejszej sprawie nie działał w interesie konsumentów. Przytaczając treść art. 479⁽³⁹⁾ k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, że obowiązkiem powoda było wykazanie, iż pozwany stosował regulamin w okresie w którym wystąpił z powództwem, albo zaniechał jego stosowania i zaniechanie to nastąpiło przynajmniej na sześć miesięcy przed wytoczeniem powództwa. Zachowanie powoda należy więc ocenić jako niedopuszczalne i rodzące po stronie pozwanego konieczność ponoszenia nieuzasadnionych kosztów w związku z udziałem w postępowaniu.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.), zgodnie z którym nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone. Ponieważ powództwo zostało oddalone w całości, a zatem opłatą stałą od pozwu w wysokości 600 złotych – Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 96 ust. 3 k.p.c. obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez powoda, który wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego za I instancję, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego za II instancję, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej. Powód zarzucił:

- 1) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 232 k.p.c. w zw. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie za udowodnione twierdzenia pozwanej, że od grudnia 2010 r. pozwana w obrocie z konsumentami nie stosuje wzorca umownego o nazwie „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych”, podczas gdy pozwana na tę okoliczność nie wskazała żadnego dowodu,
- 2) naruszenie art. 230 k.p.c. poprzez uznanie za przyznane przez powoda okoliczności, że pozwana od grudnia 2010 r. nie stosuje w obrocie z konsumentami wzorca o nazwie „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych” podczas gdy powód w piśmie procesowym z dnia 10 października 2012 r. wypowiedział się co do tej okoliczności;
- 3) naruszenie art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie części zebranego w sprawie materiału dowodowego, tj. wydruku ze strony internetowej pozwanej z dnia 30 listopada 2011 r., podczas gdy dowód ten ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, co w konsekwencji spowodowało błędne ustalenie, że pozwana w od grudnia 2010 r. nie prowadzi działalności, w której wzorec umowy o nazwie „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych” był stosowany,
- 4) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że to na powodzie spoczywa ciężar wykazania, że od zaprzestania wykorzystywania przez pozwaną w obrocie z konsumentami wzorca umowy zawierającego zakwestionowane postanowienia do dnia wniesienia pozwu nie upłynęło 6 miesięcy, podczas gdy to pozwana podniosła, iż od grudnia 2010 r. nie stosowała wzorca umownego o nazwie „Regulamin Usług dla Sieci Lokalnych” i to pozwana z tej okoliczności wywodziła skutki prawne, a zatem to na pozwanej spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie.
- 5) naruszenie art. 385¹ k.c. w zw. z art. 479³⁹ k.p.c. poprzez oddalenie powództwa, podczas gdy zakwestionowane postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy a pozew nie został wniesiony po upływie sześciu miesięcy od zaniechania przez pozwaną jego stosowania,

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania w drugiej instancji według norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wyrok podlega uchyleniu, a pozew wniesiony przez (...) w P. należy odrzucić.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny uznający postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i zakazujący jej stosowania ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania tego postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpisane zostały postanowienia o tożsamej treści: poz. 1207 (z dnia 11 lipca 2007 r.) – „W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną”, poz. 1482 (z dnia 22 lipca 2008 r.) – „Oświadczenia i zawiadomienia (...) przesłane Kupującemu na podany adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone. Kupujący zobowiązany jest w trakcie trwania niniejszej Umowy do natychmiastowego zawiadomienia (...) o każdej zmianie adresu swego miejsca zamieszkania, pod rygorem uznania za skutecznie doręczone oświadczeń i zawiadomień (...) przesłanych Kupującemu na adres wskazany w niniejszej umowie.”, poz. 1601 (z dnia 15 maja 2009 r.) – „Strony postanawiają, że wszelka korespondencja pomiędzy stronami odbywać się będzie za pomocą listów poleconych kierowanych na w/w adresy. Strony zobowiązane są do zgłaszania drugiej stronie każdą zmianę adresu. Strony postanawiają, że w przypadku niewykonania tego zobowiązania korespondencja skierowana na adres wskazany w niniejszej umowie lub ostatni wskazany adres, która nie zostanie odebrana w terminie, uważana będzie za doręczoną z upływem ostatniego dnia, w którym możliwe było jej podjęcie z urzędu pocztowego”, poz. 1681 (z dnia 23 września 2009

r.) – „Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną”, poz. 1711 (z dnia 30 października 2009 r.) – „Zawiadomienia, oświadczenia i wnioski Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub Uposażonego związane z umową winny być doręczone na piśmie za potwierdzeniem odbioru w Biurze Głównym Towarzystwa lub listem poleconym na jego adres. Pismo Towarzystwa dostarczone pod ostatni wskazany adres Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub Uposażonego uznaje się za prawidłowo doręczone.”, poz. 2354 (z dnia 14 czerwca 2011 r.) – „Klient zobowiązany jest każdorazowo informować Operatora o zmianie swoich danych wskazanych w Umowie, w szczególności adresu, pod rygorem uznania pism i Rachunków skierowanych na ostatnio wskazany Operatorowi adres za skutecznie doręczone”, poz. 2402 (z dnia 4 lipca 2011 r.) – „W przypadku nie poinformowania przez Abonenta o zmianie adresu dokonanej w trakcie obowiązywania Umowy doręczenia dokonane na adres podany w Umowie uważa się za skuteczne”, poz. 2458 (z dnia 19 lipca 2011 r.) – „Niezawiadomienie Banku o zmianie danych osobowych powoduje, że oświadczenia i zawiadomienia Banku kierowane według ostatnich posiadanych przez Bank danych i pod ostatni znany Bankowi adres korespondencyjny, uważane będą za doręczone.”.

Powyższe klauzule są tożsame z postanowieniami, co do których stwierdzenia abuzywności domagał się powód niniejszym pozwem wniesionym już po dokonaniu ich wpisu do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wobec powyższego rozstrzygnięcia wymagała kwestia wpływu art. 479⁴³ k.p.c. na dopuszczalność prowadzenia procesu w sprawie niniejszej.

Stanowisko zajmowane przez Sąd Najwyższy w powyższej kwestii nie jest jednolite. W uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. (III CZP 95/03, OSNC 2005/2/25) Sąd Najwyższy wskazał, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza – od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) – ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok. Następnie w uchwale z 7 października 2008 r. (III CZP 80/08, OSNC 2009/9/118) Sąd Najwyższy uznał, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z 19 grudnia 2003 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił w niej, że granicami podmiotowymi powagi rzeczy osądzonej objęte są w zasadzie strony procesu, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby; w takich wypadkach dochodzi do połączenia rozszerzonej prawomocności z powagą rzeczy osądzonej. Wypadki rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej należy rozpatrywać nie tylko w aspekcie mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.), ale także w aspekcie powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Sąd Najwyższy wskazał również, że wypadki rozszerzonej prawomocności i powagi rzeczy osądzonej można podzielić na dwie grupy; pierwszą stanowią wypadki, w których wyrok - ze względu na szczególny charakter przedmiotu osądu - skutkuje dla wszystkich i przeciw wszystkim (np. art. 435 § 1 k.p.c. i art. 458 § 1 k.p.c.), natomiast do drugiej grupy należą wypadki, w których wyrok skutkuje wobec osób trzecich ze względu na szczególny stosunek tych osób do jednej ze stron procesu i tylko wobec niej (np. wypadki następstwa prawnego, w tym objęte regulacją art. 192 pkt 3 k.p.c.). Tożsamość stron procesowych, jako warunek istnienia powagi rzeczy osądzonej, skutkującej w innej, późniejszej sprawie odrzuceniem pozwu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), zachodzi więc, zdaniem Sądu Najwyższego zarówno wtedy, gdy w obydwu sprawach uczestniczą te same strony - bez względu na rolę procesową – **jak i wtedy, gdy zamiast strony wcześniejszego procesu występuje jej następca prawny lub inna osoba objęta w danym wypadku rozszerzoną prawomocnością.** W dalszym ciągu Sąd Najwyższy wskazał, że przedstawiona koncepcja ujmowania rozszerzonej prawomocności materialnej w łączności z powagą rzeczy osądzonej, akceptowana przez przeważającą część doktryny, jak też znajdująca odzwierciedlenie w judykaturze Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1971 r., III CRN 361/71, OSPiKA 1972, nr 10, poz. 179, oraz z dnia 27 kwietnia 1999 r., III CKN

48/99, nie publ.), pozwala przyjąć, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza – od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) – ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok; pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że celem podstawowym postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za abuzywne z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes). Oznacza to w sposób oczywisty, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że powaga rzeczy osądzonej wynikająca z rozszerzonej mocy wiążącej, o jakiej mowa w art. 479⁴³ k.p.c. obejmuje również po stronie pozwanej innych przedsiębiorców, którzy posługują się wzorcem umowy zawierającym postanowienie wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Z powyższych względów za niezasadne należy uznać stanowisko, że wyrok wydany w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone eliminuje niedozwolone postanowienia tylko z konkretnego wzorca, a nie w ogóle z obrotu. Wyrok sądu ochrony konkurencji i konsumentów, uznając konkretne postanowienia wzorca umowy za abuzywne, wyłącza je z wszelkich wzorców umów, niezależnie od przedsiębiorcy posługującego się tym wzorcem. Natomiast inną kwestią jest indywidualne uzgodnienie z konsumentem takiego postanowienia i wprowadzenie go do umowy. Wskazać także należy, że kwestia zmiany okoliczności sprawy (czy też innych okoliczności sprawy) nie stoi na przeszkodzie odmowie odrzucenia pozwu w przypadku, gdy uznaje się, że rozszerzona moc wiążąca wyroku SOKiK pokrywa się z zakresem powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności należałoby bowiem zaliczyć do zdarzenia o charakterze *causa superveniens*, prowadzącego do wygaśnięcia powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności jednak w sprawie niniejszej nie zachodzą.

Zważyć przy tym należy, że stosownie do art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny. Jawność ta pozwala przedsiębiorcom formułującym własny wzorzec na zapoznanie się z postanowieniami wzorców uznanych za niedozwolone, których stosowanie zostało zakazane, i respektowanie wyroku sądu, na podstawie którego wpis został dokonany. W przeciwnym razie stosowną interwencję powinien podjąć już Prezes UOKiK na podstawie art. 24 ust. 2 pkt. 1 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Z uwagi na to, iż strona stroną przegrywającą jest powód, który w niniejszym postępowaniu był zwolniony od kosztów sądowych (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), Sąd Apelacyjny postanowił przejąć je na rachunek Skarbu Państwa.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie niniejszej zachodzi przeszkoda do merytorycznego rozpoznania pozwu w postaci powagi rzeczy osądzonej i na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. orzekł jak na wstępie.